

מדינת ישראל

משרד המשפטים

ייעוץ וחקיקה (משפט ציבורי-מינהלי)

ירושלים: י"ז אדר ב' תשע"ט
24 מרץ 2019
תיקנו: 803-05-2019-000003
סימוכין: 803-99-2019-007530

לכבוד
סגן שר הבריאות, ח"כ יעקב ליצמן

שלום רב,

הנדון: חשש לניגוד עניינים סגן שר הבריאות - זיקות של קרובי משפחה

סמך: מכתבך מיום 13.1.2019

על פי כלל 7 לכללים למניעת ניגוד עניינים של שרים וסגני שרים (י"פ התשס"ג, 1136; להלן – הכללים), נדרש סגן שר למסור הודעה בכל מקרה שבו מתעורר חשש לניגוד עניינים, ועליו לפעול בהתאם לחוות דעת היועץ המשפטי לממשלה. בנוגע לפרטים שאליהם התייחסת במכתב שבסמך, אבקש לחוות את דעתי כדלהלן:

רקע

1. בעקבות ידיעות שונות שהופנו אל היועץ המשפטי לממשלה, פנינו אליך על מנת לקבל את התייחסותך לעניינים אישיים שיש לקרוביך ולגורמים נוספים שנטען כי אתה קשור אליהם. במכתב שבסמך מסרת לנו את העובדות הנוגעות לעניין, אשר למען הסדר הטוב יתוארו להלן בתמצית.
2. בנד, יחיאל ליצמן, הוא ספק מדרסים ואורתופדיה הפועל בבית שמש. בנוגע ליחסיו עם קופת חולים מאוחדת, הובהר כי אדם אחר שנבחר על ידי קופת החולים כזכייין לאספקת מדרסים במגזר החרדי העביר אליו את הזכות לאספקת מדרסים לפי אותה זכיינות. צוין כי זכיינות זו מתייחסת לאזור קטן בבית שמש (לצד אזורים אחרים בעיר בהם פועלים עשרות ספקים אחרים), וכי בכל מקרה אין לבנד חוזה עם קופת החולים. עוד צוין כי קופת החולים מאוחדת מקיימת מכרז בימים אלו.
3. גיסך, הרב שלום גרינבוים, העניק שירותי דת בבית החולים משגב לדך שבבעלות קופת החולים מאוחדת, וזאת לתקופה של כמעט שנה, עד לחודש אפריל 2018 (העסקה שתוארה כפיילוט למתן שירותי דת במתקני הקופה). לאחר מכן, הפסיקה קופת החולים את ההתקשרות עימו ויצאה למכרז למתן שירותי דת במתקנים שלה.
4. אחיינך עובד כמשגיח כשרות בבית החולים אסותא אשדוד.
5. אשתך עובדת מזה שנים רבות (מאז שנות ה-80) בתפקיד זוטרי בעיתון המודיע, בארכיון העיתון. לשאלתנו על זיקות נוספות לעיתון, ציינת כי העיתון הוא ביטאון מפלגתי של מפלגת אגודת ישראל, בראשה אתה עומד, ללא זיקה אישית מיוחדת לבעלי תפקידים

ספציפיים בעיתון. עוד ציינת במענה לשאלתנו כי סייעת לעיתון בעבר לקבלת הלוואה, כאשר העיתון נקלע לקשיים פיננסיים.

6. אשר לעמותת רפואה וישועה, ציינת כי אין לך קשר אישי או קשרים אישיים עם העמותה ומנהליה. ציינת כי העמותה מנוהלת על ידי עמותת חסידי גור, וכי אתה רואה בפעילותה שליחות חשובה, ועם זאת ציינת כי אינך מתערב בגביית הכספים שהעמותה חייבת למשרד.

דיווח על זיקות

7. ראשית, אבקש לחזור ולהדגיש את חובתך כסגן שר, לדווח על זיקות אישיות שעלולות להעמידך במצב של חשש לניגוד עניינים. החל מתחילת כהונתה של הממשלה ה-33 הדיווח נעשה על גבי שאלון שקבע מבקר המדינה בהתייעצות עם היועץ המשפטי לממשלה, ועל השר להעביר את השאלון, בתחילת כהונה, בשינוי תפקיד או עם גילוי זיקה שלא הייתה ידועה לו מלכתחילה, הן למבקר המדינה והן ליועץ המשפטי לממשלה.

8. מכל מקום, הדברים האמורים להלן מתייחסים לנטרול אפשרות לניגוד עניינים בתפקידך כסגן שר הבריאות בתקופה הקצרה שנותרה עד תום כהונת הממשלה. ככל שתוסיף לכהן כשר או כסגן שר גם בממשלה הבאה, הרי שבהתאם לכללים יש לדווח על כל זיקה של קרוב משפחה שיכולה להיות לו נגיעה כלשהי לתפקידך הממשלתי.

מדרסים וציוד אורתופדיה

9. ככלל, משרד הבריאות אינו מקבל החלטות המתייחסות לספקים ספציפיים שבהם מסתייעות קופות החולים. שיתוף הפעולה בין קופת חולים ובין ספקי מדרסים וציוד אורתופדיה, כמו גם ספקים אחרים, נתון לשיקוליהן של קופות החולים ולאחריותן. עם זאת, במסגרת אחריות המשרד לפקח על מתן שירותי הבריאות, מההיבט הרפואי ומההיבטים רגולטוריים נוספים, עשוי המשרד להידרש לשאלות כלליות הנוגעות לאספקת מדרסים מוצרי אורתופדיה.

10. ככלל, מדרסים וציוד אורתופדיה מסופקים הן על ידי קופות החולים והן על ידי ספקים פרטיים, ומספר הספקים העוסק בתחום הוא גבוה. החלטות כלליות על אספקת מדרסים ומוצרי אורתופדיה משפיעות על כלל הספקים באופן רחב. בנסיבות כאלו, ניגוד עניינים מתעורר רק אם ההחלטה משליכה באופן יוצא דופן על עסקיו של בנך, או אם ההחלטה כרוכה בהשפעה מיוחדת על עסקיו של בנך. בהתייחסותך, הזכרת דיונים שהתקיימו בתחום זה – בנושא תותבות רחצה לילדים קטועי גפיים ובנושא השתתפות עצמית במכשירי שיקום. ככל הידוע לנו, לדיונים אלו אין השלכות מיוחדות או יוצאות דופן על עסקיו של בנך. בכל מקרה אחר שקיים ספק האם עניין מסוים הנוגע לציוד אורתופדיה או למדרסים יכול להשפיע באופן יוצא דופן על עסקיו של בנך, יש להתייעץ מראש עם היועץ המשפטי של המשרד, אשר במידת הצורך יתייעץ עם הח"מ לצורך קבלת החלטה פרטנית.

11. יצוין כי המשרד עשוי להידרש גם למתן אישור לתכשירים רפואיים המשוקים כמוצרי אורתופדיה בחנויות מסוג זה. החלטות מקצועיות אלו, מטופלות על ידי האגף המקצועי ללא מעורבות הדרג המיניסטרילי, וממילא אינן משליכות על חנויות האורתופדיה מהסוג המתואר לעיל, אלא על היצרן המשווק את המוצר באמצעות הספקים השונים.

שירותי דת וכשרות בבתי חולים ובקופות חולים

12. לפי התיאור שנמסר לגבי עיסוקיהם של גיסך ואחיינך, הם מועסקים בשירותי דת ובמתן כשרות. ככלל, מדובר בשירותים שמרביתם אינם מפוקחים על ידי המשרד ושהמשרד אינו נוטה להתערב בהם באופן תדיר, ואם הם ניתנים על ידי קופות החולים או בתי החולים, הדבר נעשה משיקוליהם המסחריים ולטובת מקבלי השירות, ובדרך כלל לא בהנחיית המשרד. באופן חריג, נדונה בשנת 2018 שאלת הפיקוח של בתי החולים על מוצרי חמץ בפסח, בקשר לדרישות כשרות שבהם מטפלת הרבנות הראשית. גם במקרה זה, אין מדובר בעניין אישי הנוגע לגיסך או לאחיינך, והשאלה שעמדה לפתחו של המשרד הייתה שאלת מדיניות כללית. ניגוד עניינים יכול להתעורר רק אם יובאו לפתח החלטות שכרוכה בהן השפעה אישית על העסקתם של גיסך או אחיינך, ובשלב זה נראה כי מדובר באפשרות תיאורטית.

עיתון המודיע

13. נקודת המוצא היא כי כאשר אשתך מועסקת בגוף פרטי, אזי במסגרת מילוי תפקידך כשר – עליך להימנע מלטפל באותו גוף פרטי. בנסיבות אלו, איננו רואים צורך להידרש לשאלה האם הזיקה הפוליטית שלך לעיתון מצריכה הטלת מגבלות, הכרוכה בשאלה המורכבת של היחס בין הזיקות הפוליטיות לזיקות האישיות במקרים שכאלה. בנסיבות אלו, ההנחה היא שעליך להימנע מלטפל בעניינים הנוגעים לעיתון המודיע באופן ספציפי במסגרת תפקידך כשר, ואולם אין מניעה שתטפל בעניינים הנוגעים לעיתונים אחרים.

14. ככלל, משרד הבריאות, כמו כל משרד ממשלתי, אינו מקבל החלטות על עיתונים ספציפיים. חריג לעקרון זה הוא הטיפול בפרסומים הנעשים בעיתונות, בדרך כלל מכוח חובה הקבועה בדין – במקרים אלו נדרש המשרד לקבל החלטות על זהות העיתונים שבהם ייעשה הפרסום.

15. כאמור, נקודת המוצא היא כי עליך להימנע מלטפל בעניינים הנוגעים לעיתון המודיע עצמו. כיוון שמודעות מטעם המשרד עשויות להתפרסם בעיתונים השונים ובכללם עיתון המודיע, יש לקבוע כי עליך ועל לשכתך להימנע מלקבוע את זהות העיתונים שבהם יפורסמו מודעות מטעם המשרד, אף אם הדבר מתבקש באופן רגיל.

16. החלטות נוספות הנוגעות לעיתונים עשויות להתעורר במסגרת הליכי חקיקה, הנידונים בוועדת השרים לחקיקה. בהקשר זה, עלו טענות על מעורבות שלך בהליכי חקיקה הנוגעים למגבלות על פרסום מוצרי טבק, מגבלות שיש להן השלכה על תקציבי הפרסום של העיתונות המודפסת.

17. איננו רואים צורך להידרש להליכי החקיקה הנוגעים למגבלות על פרסום מוצרי טבק, שאינם מצויים עוד על שולחנה של הממשלה והוכרעו על ידי הכנסת בתיקון חקיקה שהתקבל בקריאה שניה ושלישית. יצוין כי אין מניעה שתטפל בעניינים הנוגעים לתחום העיתונות באופן כללי ורחב, ואולם אם יש לעניינים אלו השפעה משמעותית על ההכנסות של עיתון המודיע או על אינטרסים קונקרטיים אחרים שלו, הדבר עלול להיות בעייתי ויש צורך לבחון באופן פרטני בתיאום עם הח"מ אם יש להחלטה השפעה על עיתון המודיע.
18. למען הסדר הטוב, יובהר שהמגבלות המפורטות לעיל מתייחסות למילוי תפקיד הממשלתי. סיוע שניתן לעיתון המודיע במסגרת העניין הפוליטי שיש לך בקידום העיתון אינו נבחן בפרספקטיבה של מניעת ניגוד עניינים במסגרת תפקיד הממשלתי.

בברכה,
דינה זילבר
משנה ליועץ המשפטי לממשלה (משפט ציבורי-מינהלי)

העתק: ראש הממשלה ושר הבריאות

היועץ המשפטי לממשלה

רז נזרי, משנה ליועץ המשפטי לממשלה (משפט ציבורי-חוקתי)

אורי שוורץ, היועץ המשפטי, משרד הבריאות

דני חורין, ממונה בכיר, ייעוץ וחקיקה (משפט ציבורי-מינהלי)

ערן עסיס, ייעוץ וחקיקה (משפט ציבורי-מינהלי)